

Bulanık'ta Bir Helenistik-Roma Dönemi Nekropolü: Mollakent (*)

Hanifi BİBER (**)
Sabahattin ERDOĞAN (***)

Öz: Muş ili, Bulanık İlçesinde yer alan Mollakent, Eski Çağ ve Ortaçağ'a ait kalıntıları ile önemli bir yerleşim merkezidir. Bendepur Höyüğü, Marnuk Kalesi, Gavur Bendi Barajı ve Mollakent Nekropolü Eski Çağ'a ait önemli arkeolojik merkezlerden bir kaçıdır. Mollakent Nekropolü'nde değişik tip ve çeşitlilikte kaya mezarları bir arada bulunmaktadır. Nekropolde oda mezar, arcosolium mezar ve khamosorion mezarlardan oluşan farklı mezar tiplerinin bir arada bulunması bölgenin ölü göme geleneklerinin tespiti açısından oldukça önemlidir. Bilindiği gibi bölgede kaya mezar geleneği Urartu ile başlamaktadır. Mezarlar Urartu ile başlayan kaya mezar geleneğinin devam edip etmediğini gösteren en önemli kanıtlardandır. Oda mezarlarda gördüğümüz ahşap çatı öykünmesi kırma ve tonoz çatı, mezar tavanlarında bulunan aydınlatma açıklıkları, büyük niş benzeri hücreli bölümler, mimari süslemeler, kandil veya meşale çıkıntıları gibi farklı özellikler mezarların Urartu'dan daha çok Urartu sonrası dönemlerle ilişkilendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Mollakent Nekropolünde Demir Çağları'nın alışlagelmiş oda mezar anlayışından farklı olarak karşımıza çıkan arcosolium ve khamosorion tipi mezarlar Helenistik Dönem, ağırlıklı olarak da Roma döneminden bilinen mezar tipleridir. Nekropol alanında Roma dönemine işaret eden seramik ve benzeri buluntu eksikliğine rağmen söz konusu mezarları mimari açıdan Helenistik/Roma dönemleri ile ilişkilendirmek mümkün görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bulanık, Mollakent, Nekropol, Helenistik Dönem, Roma Dönemi

A Hellenistic-Romans Necropolis in Bulanık: Mollakent

Abstract: This article presents the result of the Mollakent Necropolis archaeological analysis of Hellenistic/Roma period graves and other finds such as Bendepur Mound, Marnuk fortress, Gavur Bendi Dam and Mollakent Necropolis, located in the boundaries of the Bulanık District of Mus Province, is an important settlement center with the remains of Ancient times and Medieval Ages. These sites were extensively surveyed in the past by the Survey of Mus Province. The Mollakent Necropolis contains various types and types of rock tombs. The coexistence of different types of tombs, including chamber tombs, arcosolium

*) Bu makale, makalenin ilk yazarının danışmanlığında, ikinci yazar tarafından, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı'nda tamamlanan Doktora Tezi'nin bir bölümünün yeniden değerlendirilmesiyle oluşturulmuştur. Bkz. Sabahattin Erdoğan, "Doğu Anadolu Bölgesi Tek Odalı Kaya Mezarları: Kökeni, Gelişimi ve Mimari Tipolojisi", Van, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (2017), (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

**) Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü (e-posta: hanifibiber@hotmail.com)

***) Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü (e-posta: sabahattinerdogan@gmail.com)

tombs and khamosorion tombs in the necropolis is very important in terms of determining the burial customs of the region. As is known, the tradition of rock-cut tombs in the region begins with Urartian. Tombs, started with Urartian the tradition of the rock-cut tomb, are the most important proof whether it continue or not. The wooden roof emulation we see in the room graves shows that the tombs have to be associated with post Urartian periods rather than Urartian, with different features such as crushing and vaulted roofs, lighting openings in the ceiling of the graves, large niches-like cell sections, architectural ornamentations, candles or torches ledges. In the Mollakent Necropolis, arcosolium and khamosorion type tombs, which differ from the usual chamber tomb understanding of Iron Age, are the Hellenistic period and predominantly Roman type tombs. Despite the lack of ceramics and other finds pointing to the Roman times in the necropolis area, it is possible to relate the graves to the Hellenistic/Roman times in terms of architecture styles.

Keywords: Bulanık, Mollakent, Necropol, Hellenistic Period, Roman Period

Makale Geliş Tarihi: 06.04.2018

Makale Kabul Tarihi: 09.06.2018

I.Giriş

Mollakent Muş İli'ne yaklaşık 100 km. mesafede, Bulanık İlçesinin 35 km. güneybatısında yer alan bir köydür. 1994 yılında Belde olan yerleşim 2014 yılında yeniden köy statüsüne dönüştürülmüştür. Bulanık (Kop) Ovası'nın güneybatı kesiminde, Ovanın orta kesiminde yükselen Bilican Dağı'nın (2950 m.) batısında yer almaktadır.

Bölgede yürütülen arkeolojik yüzey araştırmaları sonucunda elde edilen bilgilerle göre, Mollakent'in arkeolojik geçmişinin, İlk Tunç Çağı'na kadar gittiği bilinmektedir. Köyün hemen kuzey kesiminde bulunan ve tarafımızdan 2009 yılında bölgede yapılan yüzey araştırmalarında¹ makalemizin konusu olan nekropol ile birlikte incelenmiş olan Bendepur Höyük'te (Harita 1, Resim 1) ele geçen seramiklerin en erkene tarihlenenleri İlk Tunç Çağı'nda bu bölgede yaşamın varlığını kanıtlamaktadır (Biber -Çavuşoğlu, 2011: 204). Höyük daha önce de farklı arkeologlar tarafından da incelenmiştir (Burney, 1958: 192; Özfırat, 2000: 193; Rothman, 1993: No: 42). Ayrıca Mollakent çevresinde yer alan Marnuk Kalesi ve Akkent (Gavur Bendi) Barajı (Biber -Çavuşoğlu, 2011: 205-206) Demir Çağları'nda da bölgede yoğun bir yerleşimin olduğunu belgelemektedir (Harita 2). Makalemizin konusu olan nekropol ise Demir Çağları'ndan sonra da yaşamın kesintisiz sürdüğünü belgelemesi bakımından önem arz etmektedir.

Mollakent Nekropolü Mollakent köyü'nün hemen kuzeyinde, Bendepur Höyüğü'nün güney bitişiğinde yer almaktadır. Doğu kesiminden Mollakent Deresi, batı kesiminden ise Balık Deresi geçmektedir. Nekropol alanı kuzey kesimde yaklaşık 225 m., güney

¹ Mollakent'teki yüzey araştırmalarımız, bu makalenin ilk yazarının başkanlığındaki ekip tarafından, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izinleri ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen 2009-FED-B035 nolu proje kapsamında yürütülen "Muş İli ve İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırmaları" kapsamında gerçekleştirilmiştir. Adı geçen tüm kurumlara ayrı ayrı teşekkürlerimizi sunarız.

bölümünde ise yaklaşık 125 m. genişliğe sahip, kuzey güney istikametinde 350 m. uzunluğunda, kuzey bölümü biraz daha geniş, dikdörtgen şeklinde bir alana yayılmaktadır (Harita 1, Resim 2, 3).

Höyüğün kuzeydoğu köşesinden başlayıp bir kavis çizerek güneye doğru devam eden kayalıkların kuzey, doğu ve güney cephesi ile üst kısmında, dağınık şekilde işlenmiş kaya mezarlar bulunmaktadır (Resim 4-5). Yaklaşık olarak kuzey güney yönde 375 m., doğu batı yönde 150 m. genişliğe sahiptir.

Kayalıkların doğu kesiminde, düzensiz aralıklarla açılmış genişliği 3 ile 5 m. arasında değişen, biri “Y” şeklinde 3 adet kanal biçimli yarıklar bulunmaktadır (Resim 6-7). Nekropolün özellikle güney kesiminde, ana kaya üzerine işlenmiş, dairesel yapıli kaya çanakları mevcuttur. Bunlar muhtemelen kültüsel-törenselle aktivitelere işaret etmektedir.

Yoğun bir tahribatın yaşandığı nekropol kayalığında çok sayıda kaya mezarı tespit edilmiştir. Bu mezarlardan plan ve ölçüsü alınan toplam 27 kaya mezarı incelenmiştir.

Mollakent Nekropolünde oda mezar, arcosolium mezar ve khamosorion mezar olmak üzere üç mezar tipi bulunmaktadır. Oda mezar tipinde 7, arcosolium mezar tipinde 2, khamosorium mezar tipinde ise 18 kaya mezarı vardır.

II.Oda Mezarlar

Mollakent nekropolünde yer alan oda mezarlardan 3 adeti yer üstü, 4 adeti de yer altı oda mezarı türündedir.

A.Yer Üstü Oda Mezarları:

Mollakent Nekropolü'nde yer alan oda mezarlardan üçü, KM1, KM5 ve KM9 yer üstü kaya mezarı tipindedir. Bu mezarlardan KM1 ve KM5 kayalığın yan cephelerine oyulmuştur, KM9 ise nekropolün yer aldığı kayalığın 650 m kadar güneyinde, bir başka kayalık alanın güney cephesine açılmıştır.

Kaya Mezarı 1: Nekropolün kuzey kesiminde, kayalıkların kuzeye bakan kesatine işlenmiştir. Yerden 2.5 m. kadar yükseğe açılmış mezar girişine, ana kayaya oyulmuş, merdiven işlevi gören 15-20 cm. çapında oval ve dairesel oyuklara basılarak ulaşılabilir. 1.60 m. yüksekliğinde ve 0.75 m. genişliğindeki mezar girişi oval yapılidir. 0.95x1.35 m, ölçülerindeki dromos (öngiriş) ile ulaşılan mezar odası 3.70x3.80 m. boyutunda, kare plana sahiptir. Yüksekliği ise 2.0 m.dir (Resim 8).

Doğu ve batı duvarları boyunca yerden yaklaşık 0.30 m. yüksekte, 2.30 x 0.70 m ölçülerinde ve 1.20 m yüksekliğinde birer seki, güney duvarda ise zeminden 0.60 m yükseklikte 0,60 x 0,65 ölçülerinde bir niş yer almaktadır (Çizim 1).

İçten, yanlardan ortaya doğru kademeli olarak yükselen ve orta kısımda kırma çatı şeklinde sonlanan üst örtü derin yivlerle işlenmiş ahşap vari bezemelere sahiptir. Yan duvarlardan yukarı doğru kademeli olarak yükselen derin yivlerle oluşturulmuş ahşap öykünmesi hatıllar ortada dik uzanan kirişlere dayandırılmış izlenimi vermektedir (Resim 9). Mezarın dış üst kısmında dairesel yapıli ve bazıları şekilsiz sunu çukurları bulunmaktadır.

Kaya Mezarı 5: Nekropolün güney kesiminde, kayalıkların Bendepur Deresi'ne bakan güney cephesine oyulmuştur (Resim 10). Cephesi güneybatıya bakan mezar zemin seviyesinde, 0.50x1.10 m. ölçülerinde, üst kısmı oval yapılı bir girişe sahiptir. 2.20x4.00 m. ölçülerinde, 1.50 m. yüksekliğindeki dikdörtgen planlı mezar odası doğu-batı yönlüdür (Resim 11). 1.45 m mevcut yükseklikte, düz bir üst örtüye sahip mezar odası oldukça sade olup seki, niş v.b. hiçbir döşem bulunmamaktadır (Çizim 2).

Kaya Mezarı 9 (Tek Odalı (Köprübaşı) Kaya Mezarı): Mollakent Nekropolü'nün dışında, 650 m. kadar güneyinde yer almaktadır. Mollakent Köyünün hemen girişinde bulunan köprünün 20-25 m. kadar doğusundadır. Güney ve doğusu kayalık olan bir yükseltinin güneye bakan cephesine oyulmuş vaziyetteki mezarın cephesi de güneybatıya bakmaktadır (Resim 12).

Mezar zemin seviyesinden ulaşılan, 0.90 x 1.40 m ölçülerinde dikdörtgen bir giriş açıklığına sahiptir. Kapı açıklığının 0.50 m üstünde 0.60 x 0.25 m ölçülerinde dikdörtgen yapılı bir aydınlatma açıklığı bulunmaktadır. Doğu-batı yönünde 5.20 x 3.10-3.50 m. ölçülerinde, 2.25 m. yüksekliğinde dikdörtgen planlı mezar odasının üstü tonozumsu bir yapıya sahiptir. Mezar tavanında 0.70 m. çapında oval formulu dairesel yapılı ikinci aydınlatma açıklığı bulunmaktadır (Çizim 3, Resim 13).

Mollakent KM1 mezarı düzgün olmayan işçiliğine rağmen bölge kaya mezar mimarisi açısından önemli bilgiler sunmaktadır. Konumu, planı ve dekoratif nitelikli iç detayları ile diğer mezarlardan ayrılmaktadır. Kayalık yüzeye açılan oyuklar yardımıyla çıkılan mezar zemin seviyesinden yüksekte bulunmaktadır. Benzer girişe sahip Van Yalnızığa (Erdoğan, 2017: 100) mezarı, plan ve küçük boyutu ile KM1'den farklıdır. Elazığ bölgesi kaya mezarları (Koroğlu, 2008: 31) gibi Ermişler (Derin, 1993: Kat. No: 70) mezarı da benzerlik kurulabilecek mezarlar arasında sayılabilir. Aynı giriş şekli Frig Köhnüş Vadisindeki Helenistik dönem mezarlarından da bilinmektedir (T. s. T. Sivas - Sivas, 2009: 44,45). Düz cepheye sahip mezara küçük bir ön giriş (dromos) aracılığı ile girilmektedir. Gömü odasında üç adet ölü yatağı ile bir adet niş bulunmaktadır. Yan ve arka duvarlar boyunca uzanan geniş ölü yatakları, sekilere benzer bir şekilde oldukça alçak bir görünüme sahiptirler. Girişin karşısında, hücre olarak adlandırabileceğimiz dikdörtgen bir bölme içinde yer alan ölü yatağının tahrip edildiği anlaşılmaktadır. Ölü yatağının hemen üstünde yer alan niş önemli bir detay olarak karşımıza çıkmaktadır. Bölgede, hücre içi niş uygulaması ile paralellik kurulabilecek mezarlar bilinmektedir. Hacıselli (N. Çevik, 2000: 127) ve Karakoyunlu (N. Çevik, 2000: 127) mezarlarında hücre içlerinde nişler yer almaktadır. Hacıselli mezarında da hücre içinde alçak birer ölü yatağı ve hemen üzerinde bir niş yer almaktadır. Gömü elemanları dışında vurgulanması gereken en önemli özelliklerinden biri ahşap çatıları taklit eden kırma çatılı üst örtüsüdür. Mertek, kiriş ve hatıl gibi ahşap çatılardaki taşıyıcı elemanlar, mezarda kabartma şeklinde işlenmiştir. Bölge kaya mezarlarında pek rastlanılmayan bu türden çatılar Phryg ve Likya kaya mezarları için oldukça sıradan bir durumdur. Eskişehir Yazlıkaya Midas yeraltı kaya mezar çatısı ile benzerlik bir hayli fazladır (Sivas, 2008: 1172). Aynı zamanda Roma dönemi ile ilişkilendirilen Konya (Lykaonia ?) İncesu tek odalı yer üstü

kaya mezarı ile de benzerlik kurulabilir. Kıırma çatılı üst örtüye sahip mezar odası yatay ve dikey ahşap taşıyıcılar ile hareketlendirilmiştir (Baldıran ve diğ., 2012: 76, Res. 79).

Mollakent KM1 kaya mezarında olduğu gibi Anadolu'nun birçok bölgesinde, içlerinde ölü yatakları bulunan üçgen (kırma) çatılı mezar, benzerlerine rastlanılmaktadır. Pisidia Karaköy Dağı mezarları üç klineli kırma çatılı tek odalı mezarlardır (Yılmaz, 2007: 178). İnce mezarları üçgen çatılı mezarlardır ve mezar odalarında klineler yer almaktadır. Karacelil mevki mezarları benzer biçimde üçgen çatılı ve klinelidir. III Nolu mezarın, Mollakent KM1 mezarında olduğu gibi çatı ve köşelerinde hatıllar bulunmaktadır (Mitchell-Güçeren, 1995: 499-507.)

Bir diğer yer üstü kaya mezarı, sade planlı olan KM5 mezarıdır. Dikdörtgen planlı ve tonoz çatılı olan mezarı farklı kılan cephe yapısıdır. Kemerli bir giriş açıklığı ile girilen mezar, düzleştirilmiş tek kademeli bir cephe anlayışına sahiptir. Derin olmayan, tek kademeli dikdörtgen cephe, Roma mezarlarından bilinen dörtgen niş içi girişlere benzemektedir. Roma mezarlarında kemerli, üçgen ve dörtgen niş içi girişler oldukça yaygın bir kullanıma sahiptir (Erdoğan, 2017: 401). Roma dönemi Malatya Dinlencek KM1, KM2 (Erdoğan, 2017: 102). mezarları, KM5 mezarı gibi dörtgen niş içi girişe sahip mezarlardır. Dağlık Kilikya Olba-Dioscesarea Nekropolü'nde de benzer dörtgen nişlere rastlanılmaktadır (Doğanay, 2008: 302).

Mollakent Nekropolü'ndeki yer üstü kaya mezarlarının sonuncusu oldukça sade bir iç mimariye sahip KM9 mezarıdır. Mezarın cephesi ile birlikte giriş kapısı ilk göze çarpan özellikleridir. Düzleştirilmiş, anıtsal nitelikli cephe anlayışı, cephe vurgusunun ön planda olduğunu göstermektedir. Cephe de olduğu gibi giriş kapısında da mezar odasına kıyasla daha özenli bir işçilik göstermektedir. Mezarın, alışık olmadığımız oval planı farklılık gösteren özelliklerdendir. Bunların dışında mezarı farklı kılan tonozlu üst örtü ile birlikte giriş kapısı ve mezarın üstünde yer alan aydınlatma açıklıklarıdır.

Mezarların bire bir olmasa da yakın benzerlerine Anadolu'nun diğer bölgelerinde de rastlanılmaktadır. Pisidia Termessos ta görülen anıtsal cephe sade veya ölü yataklı Helenistik dönem kaya mezarları gerek cephe anlayışları ve gerekse de mezar planları açısından Likya bölgesi ahşap konutları ve Yunan mimarisi etkileri göstermektedirler (Çelgin, 1990: 147; 1994: 161). Çoğunlukla dromoslu olan Lidya mezarları içinde kline ya da sekilerin olduğu görülmektedir (Doğanay, 2008: 318; Kalkan -Yaldır, 2014: 11, Res. 13, 14). Karia bölgesinde Helenistik ve Roma dönemlerine ait arcosoliumlu ve dromoslu kaya mezarları ile birlikte ölü yataklı ve tonozlu kaya mezarları bilinmektedir (Baran -Gümüş, 2013: 283-286 Res. 8, 9, 11.). Helenistik dönem Pontus bölgesi Komana kentinde dikdörtgen giriş açıklıklı ve tonozlu üst örtüye sahip mezarlar klineli ve klinersiz olarak karşımıza çıkmaktadır (Erciyas -Sökmen, 2009: 290-291, Res. 2-4).

B. Yer Altı Oda Mezarları:

Mollakent Nekropolü'nde, yer altına oyulmuş 4 adet oda mezar bulunmaktadır. Bu tür kaya mezarları, giriş bölümü ve gömü odasından oluşan yapıları ile standart bir plan anlayışına sahiptirler. Kuyu biçimli bir dromos, kemerli giriş açıklığı, dikdörtgen gömü

odası, tonozlu üst örtü ve tavanda yer alan aydınlatma açıklıkları gibi özellikler gösteren bu mezarlar KM2, KM3, KM4 ve KM6 Mezarlarıdır.

Kaya Mezarı 2: Molakent kayalıklarının doğuya bakan cephesine yakın, kaya kesitinden yaklaşık 20 m. kadar içerde, yüzeyden 2.50 aşağıda yer almaktadır. Kuzey güney yönünde uzanan mezar dromoslu (ön giriş) oda mezar türündedir. Basamakla inilen mezar, kolay ulaşılabilir, nispeten iyi işçilikli bir yeraltı kaya mezarıdır .

Mezarın önünde 5.75 x 1.05-2.00 m ölçülerinde, mevcut derinliği yaklaşık 0.50 m. derinliğinde bir koridor bulunmaktadır. Koridordan ön girişe kuzey taraftaki, 0.30 x 0.20 m ölçülerinde üç basamakla inilmektedir. Kareye yakın planlı dromos 1.90 m derinliğinde ve 1.95 x 1.80 m ölçülerindedir (Resim 14).

Mezar odasına 0.85 m. genişliğinde, 1.20 m. yüksekliğindeki kemerli kapı açıklığıyla girilmektedir. Tek odalı mezarın batı duvarı 4.80 m., doğu duvarı 5.10 m. uzunluğundadır. Mezar 4.80 m. genişliğe, 2.10 m. yüksekliğe sahiptir. Güney duvarda 1.30 m. derinliğinde, ana kapı açıklığında olduğu gibi, üst kısmı yivlerle belirginleştirilmiş, kemerli açıklığa sahip dairesel planlı bir niş yer almaktadır. Hafif kemerli bir üst örtüye sahiptir. Mezarın güney yarısı üzerine denk gelen yerde, 0.70 m. çapında dairesel bir aydınlatma açıklığı bulunmaktadır (Çizim 4, Resim 15).

Kaya Mezarı 3 : Yukarıdan inilen bir dromos (ön giriş) ve tek odadan oluşan mezar, kolay ulaşılabilir bir yeraltı kaya mezarıdır. Dikdörtgen planlı dromos 1.50 x 1.25 m ölçülerindedir. İçerisindeki toprak dolgu nedeniyle derinliği tam anlaşılamayan dromosun mevcut yüksekliği 0.75 m dir. Düz bir cephe mimarisine sahip mezara doğrudan, kemerli bir kapı açıklığı ile girilmektedir (Resim 16).

Mezar odasına 0.70 x 1.70 m ölçülerinde bir açıklık ile geçilmektedir. Kemerli bir girişe sahip mezara, içindeki toprak dolgu nedeniyle girilememektedir. Ölçüleri lazer metre ile alınan mezar odası dikdörtgen planlı ve yaklaşık 3.25 x 2.25 m ölçülerindedir. Ölçülebildiği kadarıyla mevcut yüksekliği 1.25 m kadardır. Üst örtüsü tonoz şeklindedir. Mezar odasının tavanında dairesel yapılı bir aydınlatma açıklığı bulunmaktadır (Çizim 5).

Kaya Mezarı 4: Kaya mezarı 3'ün 30 m. güneybatısında, 3 nolu kanalın 10 m. güneyinde yer almaktadır. Bir dromos ve bir mezar odasından oluşmaktadır. Ön girişi tümüyle, mezar odası kısmen toprak dolguludur. 1.20 x 1.20 m ölçülerinde, kare yapılı ön girişten mezar odasına kemerli bir açıklıkla geçilmektedir (Resim 17).

Dromosun doğusunda yer alan mezar odasına 0,60 m genişlikte, mevcut yüksekliği 0,40 m olan kemerli bir açıklıkla geçilmektedir. Dikdörtgen planlı mezar odası 2.85 x 2.30 m. ölçülerindedir. Mezarın üstünde, girişe yakın bölümde 0.70 m. çapında dairesel bir aydınlatma açıklığı bulunmaktadır. Girişin karşısında bulunan doğu duvarında farklı ölçülerde, iki kademeli çerçeve içinde 0,45 x 0,48 m ve 0,35 x 0,38 m ölçülerinde 0,35 m derinlikte iki adet niş yer almaktadır. Tabanı toprak dolu olan mezar odası 1.45 m yüksekliğe sahiptir. Mezar odasının üst örtüsü tonoz şeklindedir (Çizim 6, Resim 18).

Kaya Mezarı 6: Kaya mezarı 2'in 15 m. batısında, yer almaktadır. Bir dromos ve bir mezar odasından oluşan mezar odası büyük oranda tahrip olmuştur. Ön giriş ve mezar odası toprak dolguludur (Resim 19).

Dromosun batısında yer alan mezar odasına 0,60 m genişlikte, mevcut yüksekliği 0,30 m olan kemerli bir açıklıkla geçilmektedir. Dikdörtgen planlı mezar odası 2.90-3.00 x 2.80 m. ölçülerindedir. Üst örtü mezar içine çökmüş vaziyettedir. Tabanı toprak dolu olan mezar odası 1.10 m mevcut yüksekliğe sahiptir. Anlaşıldığı kadarıyla mezar odasının üst örtüsü tonoz şeklindedir (Çizim 7, Resim 20).

Mollakent Nekropolündeki yer altı kaya mezarlarına girişler yukarıdan yapılmaktadır. Tercih edilen en uygun ve en yaygın giriş şekli ise kuyu biçimli ön giriş veya yaygın adıyla dromostur. Urartu yer altı kaya mezarlarından da bildiğimiz bu giriş şekli, dönem ayrımı olmaksızın hemen hemen her yer yer altı kaya mezarında görülebilmektedir. Mollakent mezarlarının tamamı kuyu biçimli bir dromosa sahiptir. KM2 mezarında, farklı olarak, dromosa basamakla inilmektedir. Mollakent mezarları gibi Muş ilinde yer alan Günyurdu KM1 ve Güleç KM6 mezarlarına ait dromoslara da basamaklar aracılığıyla inilmektedir.² Yaygın olmamakla birlikte benzer bir durum Dedeli, Adilceviz KM1 ve Yukarı Göçmez gibi Urartu yer altı kaya mezarlarından da bilinmektedir (Sevin, 2012: 91 dn. 120.). Bölge dışında, Helenistik Roma dönemlerine tarihlendirilen Yüceören (Şenyurt ve diğ., 2006 29-127, 204.), Kokar Tepesi (Girginer, 2008: 394) ve Tapur Nekropollerinde (Tülek, 2013: 245) basamaklı dromos örnekleri bulunmaktadır.

Dromoslardan, tabanı daha düşük kodda olan olan dikdörtgen planlı mezar odalarına küçük bir giriş açıklığı ile girilmektedir. Mezarlar, KM2 mezarı hariç, genelde kemerli bir üst örtüye sahiptirler. Mezarların tamamında aydınlatma açıklığı bulunmaktadır. Bu tür aydınlatma açıklıkları yakın çevrede bulunan Güleç KM9 ve Günyurdu KM1 mezarlarından da bilinmektedir. Konum gereği mezar tavanında olması gereken bu açıklıklar, Urartu yer altı kaya mezarlarında rastladığımız bir uygulama değildir. Bu uygulamanın Urartu sonrası özelliği olma ihtimali daha ağır basmaktadır.

Bu mezarlarda Urartu mezarlarından bildiğimiz niş örneklerine de rastlanılmaktadır. KM4 mezarı bu açıdan önemlidir. Girişin karşısında çerçeve ile sınırlandırılmış iki dikdörtgen niş bulunmaktadır. Nişlerin arasında yer alan kabartma şeklindeki haç motifinin mezara sonradan eklenildiği düşünülmektedir. Zira nişler ve nişlerin etrafındaki kademeli çerçeveler ile haç kabartmasının organik bir bağ içinde olmadıkları anlaşılmaktadır.

KM2 mezarı, üzerinde durduğumuz hemen her yeni özelliği bünyesinde barındırmaktadır. Mezarın tavanı ile yan duvarların birleştiği yerde ahşap kiriş taklidi bezemeler ile küçük odacık şeklindeki bölüme açılan kemerli giriş açıklığının yivli bir çerçeve ile sınırlandırıldığı mimari süslemeleri dikkat çeken önemli bir özelliklerdendir. Frig mezarlarında bu tür ahşap çatı öykünmesi örnekleri sıklıkla yer verilmektedir. Daha özenli işçiliğin görüldüğü dromoslu ve beşik çatılı yer altı kaya mezarı olan Aslanbeyli

² Güleç ve Günyurdu Nekropolü mezarları ile ilgili yayın çalışmaları devam etmektedir.

Helenistik dönem Frig mezarı tavanında mertek kabartmaları bulunmaktadır (T. T. Sivas -Sivas, 2005: 287, Res. 7). Benzeri mimari süslemeler Urartu yer altı kaya mezarlarında alışık olmadığımız türden özelliklerdir.

Mollakent Nekropolü'nde yukarıda tanımlanan mezarlardan başka yer altına oyulmuş kaya mezarları da bulunmaktadır. Ancak bunlardan bazıları kırılarak tahrip edilmiş, bazıları ise toprak doludur. Bu nedenle plan ve detayları hakkında fazla bilgi edinilememektedir.

III. Arcosolium Mezarlar

Mollakent Nekropol alanında görülen, oda mezar dışındaki bir diğer mezar tipi de arcosolium mezardır. Nekropolde 2 adet arcosolium mezar bulunmaktadır. Bu mezarlardan biri 2 numaralı kaya koridorunun hemen kuzeyinde, diğeri ise 3 numaralı kaya koridorunun hemen güneyinde yer almaktadır.

Kaya Mezarı 7 : İlk arcosolium mezarın yan ve üst kısmı kısmen kırılarak tahrip edilmiş durumdadır. 1.20 x 0.40 m ölçülerindeki ön giriş ve 1.20 x 0.85 m ölçülerinde, dikdörtgen planlı mezar odasından oluşmaktadır. Mezar girişin batı tarafında, yerden 0.20 m yükseklikte 0.85 x 0.50 m ölçülerinde bir niş şeklindedir (Çizim 8, Resim 21)

Kaya Mezarı 8 : İkinci arcosoliumlu mezar da birincisinde olduğu gibi kısmen tahrip olmuştur. Yerden 1.50 m yüksekliktedir. Oldukça küçük boyutlu olan mezar 1.20 x 0.35 m ölçülerindeki ön giriş ve girişten 0.15 m aşağıda olan 1.20 x 0.55 m ölçülerindeki mezar odasından oluşmaktadır. Mezar odası dikdörtgen planlı ve üst örtüsü 0.50 m mevcut yükseklikte olup kemerli niş şeklindedir (Çizim 9, Resim 22).

Kemerli bir girişe sahip bu tür mezarlar doğrudan kaya cephesine oyulan açıkbaşlı mezarlardır. Doğrudan girişlerin yapıldığı tonoz üst örtülü mezarlarda gömüler, ölü yatağı/kline, tekne veya khamosorion oygular içine ya da doğrudan mezar tabanına gömülmektedir. Aynı uygulamaya oda mezar içlerinde, mezar ögesi olarak da rastlanılmaktadır (Kortanoğlu, 2008: 32,54). Roma döneminde ağırlıklı olarak da MS. II ve III. yüzyıllar arasında yaygın olarak rastlanılmaktadır (Çelgin, 1990: 150; Kortanoğlu, 2008: 52).

Oldukça küçük boyutlu olan KM7 ve KM8 mezarları, doğrudan kaya cephesine açılmış kemerli niş içinde yer alırlar. Açıkbaşlı olan mezarlar dikdörtgen bir plana sahiptirler. Tonoz üst örtülü olan mezarlardan KM7 mezarında gömü ile alakalı olarak bir niş bulunurken KM8 mezarı sade bir iç döşeme sahiptir.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde, tartışmalı birkaç örnek dışında sayıları az da olsa arcosolium tipi kaya mezarlara rastlanılmaktadır. Plan anlayışlarına göre Aliçeyrek KM2 ve KM3 mezarlarının arcosolium mezar oldukları düşünülmektedir (Erdoğan, 2017: 96-97). Aliçeyrek mezarları dışında, mevcut verilere göre arcosol mezarların daha çok Muş'un batısındaki bölgelerde yoğunlaştıkları anlaşılmaktadır. Elazığ Harput KM1, KM3 ve Şüşnaz kaya mezarı, Malatya Bostanpınarı KM3 ve Mağaraköy, kaya mezarı ile Tunceli Kale kaya mezarları arcosoliumlu mezarlardır. Geç Roma dönemine tarihlenen bu mezarlarda farklı olarak ölü yatağı düzenlemesine yer verilmiştir. Likya

(N. Çevik ve diğ., 2007: 87; İşkan -Çevik, 2001: 171, Res. 10) Kilikya (Alföldi-Rosenbaum, 1971: 10; Erten, 2006: 313, Res. 12-14), Pisidia (Çelgin, 1990: 150 vd.; 1994: 162), Phrygia (Kortanoğlu, 2008: 32,54; T. T. Sivas -Sivas, 2006: 165), Paphlagonia (F. Çevik -Ritter, 2013: 170-174), Pontus (Özsait, 2008: 296, Res. 5) gibi pek çok bölgede bu türden mezarlara rastlanılmaktadır.

IV.Khamosorion Mezarlar

Mollakent Nekropolü'nde yer alan mezar tiplerinin sonuncusu khamosorion mezarlardır. Toplamda 18 adet olan bu tür mezarlar genel olarak açık alanda rahatlıkla görülebilen, ana kaya yüzeyine açılmış, çoğunlukla dörtgen tekne şeklindeki oygulardır (Resim 23). Aşağıda bunlardan ikisi tanıtılmıştır.

Kaya Mezarı 21: Kayalık zemine açılmış oygu tekneden oluşan kolay ulaşılabilir bir yeraltı kaya mezarıdır (Resim 24). Dikdörtgen planlı mezar teknesi 1.00 x 0.50-60 m ölçülerindedir. İçerisindeki toprak dolgu nedeniyle derinliği tam anlaşılamayan teknenin mevcut derinliği 0.30 m dir. Mezar teknesi aşağı doğru genişleyen trapez formundadır. Mezar üstünde kapak taşının oturmasına yarayan çerçeve bulunmaktadır (Çizim 10).

Kaya Mezarı 26: Kayalık zemine açılmış oygu tekneden oluşan kolay ulaşılabilir bir yeraltı kaya mezarıdır (Çizim 25). Dikdörtgen planlı mezar teknesi 1.15 x 0.60-70 m ölçülerindedir. İçerisindeki toprak dolgu nedeniyle derinliği tam anlaşılamayan teknenin mevcut derinliği 0.25 m dir. Mezar teknesi aşağı doğru genişleyen trapez formundadır. Mezar üst kısmında 0.20 m çapında bir çanak bulunmaktadır. (Çizim 11).

Khamosorion Mezarlar genellikle inhumasyon türü gömülere yönelik tekli gömülerin yapıldığı mezarlardır (Doğanay, 2008: 37). Dış etkenlerden korumak için üstleri kapak taşları ile kapatılmaktadır. Kapak taşları mezarın niteliğine göre sade veya bezemeli olabilmektedir.

Nekropol alanının güneyinde benzer özellikler gösteren 18 adet khamosorion tespit edilmiştir. Zemin seviyesine açılmış mezarlarda yön birliği yoktur. Oval, çoğunlukla da dikdörtgen planlı olan mezar tekneleri düz veya trapez biçimli olabilmektedir. Üst köşelerinde kapak taşının oturtulduğu yataklar bulunan mezarlar oldukça küçük boyutludurlar. Ortalama 0.50 m derinliğe sahip mezar ölçüleri 0.50 x 0.25 m ile 1.40 x 0.75 m arasında değişmektedir. Muş Bölgesinde tespit edilen Güleç Nekropolü mezarları da Mollakent mezarları gibi küçük boyutludurlar. Bu mezarlara gömüler hocker tarzda yapılmaktadır ya da Termessos Nekropolü'nde olduğu gibi olasılıkla mezarlara küçük çocuklar gömülmüşlerdir (Çelgin, 1994: 167). Dikkat çeken bir özellik mezarların köşelerinde nekropol alanında sıklıkla karşılaşılan çanakların bulunmasıdır. Kilikia Olba kentinde benzer şekilde khamosorion ve sunu çanağı yan yanadır (Erten -Özyıldırım, 2008: 41).

Doğu Anadolu Bölgesi'nde sayıları az da olsa bu türden mezarlar bilinmektedir. Daha çok Muş ve çevresinde yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Muş İli, Malazgirt İlçesi Güleç (Gomik) Nekropolü'nde tespit edilen khamosorion türü mezarlar, Mollakent mezarları ile yakın benzerlik içindedirler. Çoğunlukla dikdörtgen planlı olan mezarlar, ortalama 1.20 x 0.60 m ölçülerindeki boyutları ile dikkat çekmektedirler. Yine Muş İli

Varto İlçesi, Karaköy Kalesi kayalığında bir adet khamosorion mezar tespit edilmiştir (Biber, 2016: 351, Res. 9). Mollakent mezarından farklı olarak büyük boyutlu olan mezarın üst çevresini dolanan kapak taşı yuvası oldukça belirgin şekilde işlenmiş vaziyettedir. Muş Bölgesi mezarlarından başka Kars Hasankalesi (Ceylan, 2015: 236, Res. 4) ve Yalınçayır (Ceylan, 2015: 240, Res. 2,3) yerleşmesinde dikdörtgen tekne şeklindeki oyguların varlığı bilinmesine rağmen bunların mezar olup olmadıkları net olarak ifade edilmemiştir. Ancak yerleşmeden toplanan Geç Demir Çağ seramikleri mezar yapıları ile ilişkili olması açısından önemlidir.

Bölge arkeolojisi için yeni olan bu tür mezarlarda belirleme ve tarihleme problemleri söz konusudur. Anadolu'nun hemen her bölgesinde Klasik Çağ'dan Bizans dönemine kadar olan zaman diliminde bu tür mezarlara rastlanılmaktadır (Kortanoğlu, 2008: 41). Kilikia Bölgesi Olba kentinde, teknesi trapez biçimli ve kapak taşlı khamosorion türü mezarlar, M.Ö. II. yüzyıla tarihlenmektedir (Erten -Özyıldırım, 2008: 40 vd. Res.3). Karia (Doğanay, 2008: 42; Özkaya -San, 2001: 184 vd.), Lykia (İsa ve diğ., 2007: 101, Res. 7) Pisidia (Çelgin, 1994: 167; Yılmaz, 2007: 176), Dağlık Phrygia (Kortanoğlu, 2008: 44 vd), Kapadokya (Durukan, 2012: 20 vd), Paphlagonia (F. Çevik -Ritter, 2013: 172) bölgelerinde bu türden mezarlara rastlanılmaktadır.

V.Sonuç

Mollakent Nekropolü'nde oda mezar, arcosolium mezar ve khamosorion mezar olmak üzere üç değişik mezar tipi ile karşılaşmaktadır. Bu açıdan önemli olan Mollakent mezarları tek başlarına değerlendirildiğinde tarihlemede net sonuçlar almak zorlaşmaktadır. Yer altı mezarları tek başlarına değerlendirildiğinde bu mezarlar için Urartu önermesi yapılabilir. Ancak mezar tavanlarında bulunan aydınlatma açıklıkları, büyük niş benzeri hücreli bölümler, kandil veya meşale çıkıntıları gibi Urartu döneminden farklı mimari süslemeler açısından bu mezarları daha geç bir döneme tarihlendirmek daha doğru görünmektedir.

Yer üstü mezarları ise Urartu mezarlarından tamamıyla farklıdır. Oda mezarlarda gördüğümüz tonozlu üst örtü ile ahşap çatı öykünmesi kırma çatı, ölü yatakları, mezar tavanlarında bulunan aydınlatma açıklıkları ve mimari süslemeler, gibi yenilikler, geç dönem özellikleri olarak yorumlanmaktadır. Anadolu'nun diğer bölgelerindeki mezarlardan da bilinen bu özellikler daha çok Helenistik/Roma dönemleri ile ilişkilendirilmektedir. Yine arcosolium ve khamosorion tipi mezarlar da Roma dönem mezarları olarak bilinmektedirler.

Bu kapsamda mezarlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde Mollakent Nekropolü için Demir Çağlarında kullanılmaya başlandığı, daha sonra Helenistik ve Roma dönemlerinde de farklı biçimlerde işlenerek kullanılmaya devam etmiş olduğu söylenebilir. Ancak daha olası olan ise Helenistik Dönem, ağırlıklı olarak da Roma Dönemi'ne ait olma olasılığıdır. Bununla birlikte Roma dönemine işaret eden seramik ve benzeri buluntu eksikliği nedeniyle de nekropol için şimdilik Helenistik/Roma dönem aralığının daha uygun olacağı kanaatindeyiz.

Kaynaklar

- Alföldi-Rosenbaum, E. (1971). *Anamur Nekropolü* (Vol. 12): Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Baldıran, A., Büyükozer, A., Gider, Z. (2012). Taşkent-Seydişehir 2010 Yılı Yüzey Araştırması. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXIX(1), 69-90.
- Baran, A., Gümüş, Ş. (2013). 2011 yılı Thera Antik Kenti Yüzey Araştırmaları. 30. *Araştırma Sonuçları Toplantısı 1. cilt, 28 Mayıs-1 Haziran 2012 Çorum*, 281-298.
- Biber, H. (2016). 2012 ve 2014 Yılları Muş İli Arkeolojik Yüzey Araştırmaları *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXXIII(2), 335-361.
- Biber, H., Çavuşoğlu, R. (2011). Muş İli ve İlçeleri 2009 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması (Demir Çağları). *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXVIII(2), 201-224.
- Burney, C. A. (1958). Eastern Anatolia in the Chalcolithic and Early Bronze Age. *Anatolian Studies*, 8, 157-209.
- Ceylan, A. (2015). *Doğu Anadolu Araştırmaları II Erzurum-Erzincan-Kars-Iğdır 2008-2014*. Erzurum: .
- Çelgin, A. V. (1990). *Termessos Kenti Nekropolleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi.), İstanbul Üniversitesi İstanbul.
- Çelgin, A. V. (1994). Termessos ve Çevresinde Nekropol ve Epigrafiya Araştırmaları: 1975-1991 Yılları Arasında Yapılan Çaişmaların Toplu Sonuçlarına Kısa Bir Bakış. *Anadolu Araştırmaları*(13), 153-177.
- Çevik, F., Ritter, M. (2013). Pompeiopolis Nekropolü Yüzey Araştırması (Paflagonya). *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXX(2), 169-182.
- Çevik, N. (2000). *Urartu Kaya Mezarları ve Ölü Gömme Gelenekleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Çevik, N., Bulut, S., Kızılgut, İ., Akyürek, E. (2007). Bey Dağları Yüzey Araştırmaları 2000. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXIV(1), 85-98.
- Derin, Z. (1993). Demir Çağ'da Doğu Anadolu'da Ölü Gömme Gelenekleri. *İzmir*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Doğanay, O. (2008). *İsauria Bölgesi Kaya Mezarları ve Ölü Gömme Gelenekleri*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Durukan, M. (2012). *Kapadokya, Argaios Dağı Çevresinde Helenistik-Roma Dönemi Mezarları ve Ölü Kültü: Gräber und Totenkult in der hellenistisch-römischen Zeit in der Umgebung des Argaios in Kapadokien*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Erciyas, B., Sökmen, E. (2009). Komana Antik Kenti ve Çevresi Yüzey Araştırması 2007 *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXVI(1), 289-306.

- Erdoğan, S. (2017). *Doğu Anadolu Bölgesi Tek Odalı Kaya Mezarları: Kökeni, Gelişimi ve Mimari Tipolojisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Van.
- Erten, E., Özyıldırım, M. (2008). Olba Yüzev Araştırması 2005 *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXV(2), 39-50.
- Girginer, K. S. (2008). 2006 Yılı Kapadokya ve Kilikya Yüzev Araştırmaları: Kayseri (Yahyalı) ve Adana (Ceyhan II). *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXV(2), 379-402.
- İsa, K., Kunze, M., Çevik, N., Bulut, S. (2007). İn Önü Yüzev Araştırmaları 2005. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXIV(1), 99-106.
- İşkan, H., Çevik, N. (2001). Tlos 1999. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XVIII(1), 169-180.
- Kalkan, H., Yaldır, A. K. (2014). Antik Hypaipa Kenti ve Çevresi Yüzev Araştırması – 2012. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXXI(2), 7-18.
- Kortanoğlu, E. (2008). *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Dağlık Phrygia Bölgesi Kaya Mezarları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Köroğlu, K. (2008). Urartu Kaya Mezar Geleneği ve Doğu Anadolu'daki Tek Odalı Kaya Mezarlarının Kökeni. *Arkeoloji ve Sanat*, 127, 21-38.
- Özfırat, A. (2000). 1998 Yılı Bitlis-Muş İlleri Yüzev Araştırması: Tunç ve Demir Çağları. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 17/2, 193-210.
- Özkaya, V., San, O. (2001). Alinda Nekropolü II. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XVIII(1), 181-196.
- Özsait, M. (2008). Arkeolojik Verilerin Işığında Ünye *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXV(2), 293-306.
- Rothman, M. S. (1993). Alpaslan Baraj Gölü Alanında Muş Ovasında Yüzev Araştırmaları Ön Rapor, 1991. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, X, 279-295.
- Şevin, V. (2012). *Van Kalesi: Urartu Kral Mezarları ve Altıntepe Halk Mezarlığı*. İstanbul: Ege Yayınları.
- Sivas, T. s. T., Sivas, H. (2009). *Frig vadileri: Frigler'den Türk dönemine uzanan kültürel miras*: TC Eskişehir Valiliği.
- Sivas, T. T., Sivas, H. (2005). 2003 Yılı Eskişehir, Kütahya, Afyonkarahisar İlleri Yüzev Araştırması. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXII(2), 285-298.
- Sivas, T. T., Sivas, H. (2006). 2004 Yılı Eskişehir, Kütahya, Afyonkarahisar İlleri Yüzev Araştırması. XXIII(2), 163-174.
- Şenyurt, S. Y., Akçay, A., Kamış, Y. (2006). *Yüceören, Doğu Kilikya'da Bir Hellenistik - Roma Nekropolü/ A Hellenistic and Roman Necropolis in Eastern Kilikia*. Ankara: Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma Merkezi.

Tülek, F. (2013). 2011 Yılı Osmaniye Arkeolojisi Çalışma Raporu. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXX(2), 243-254.

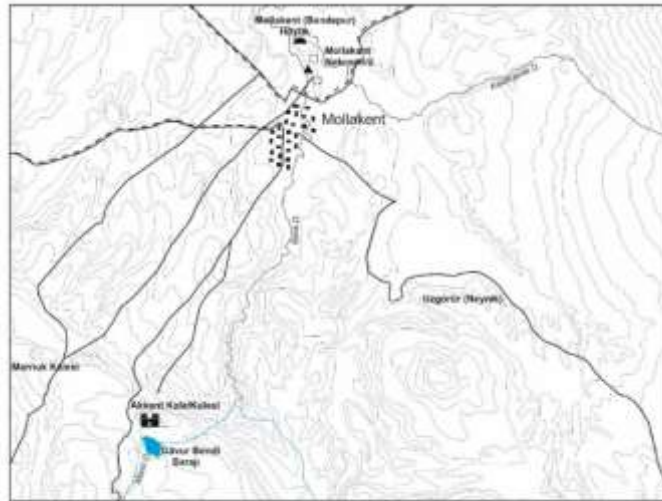
Yılmaz, N. (2007). Necropoleis and Funerary Monuments in Pisidia During The Roman Period. *Adalya*, 10, 155-204.

Ekler

Haritalar

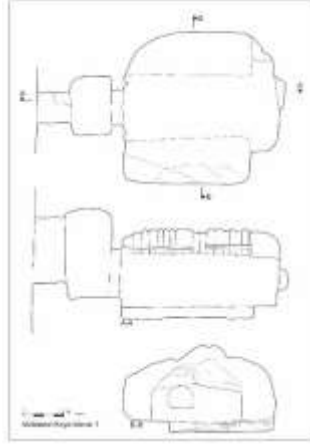
Harita 1. Mollakent Köyü'nün topografik haritası

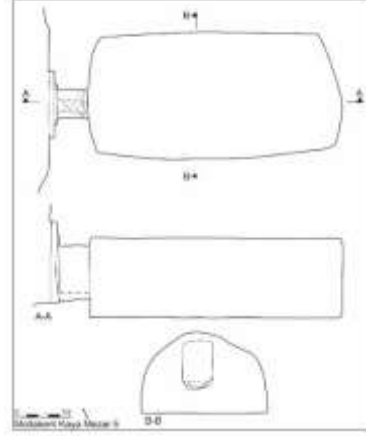
Harita: Mollakent Höyük, Nekropol, Kale ve Barajı

Harita 2. Mollakent ve çevresinde yer alan arkeolojik merkezlerin topografik haritası.

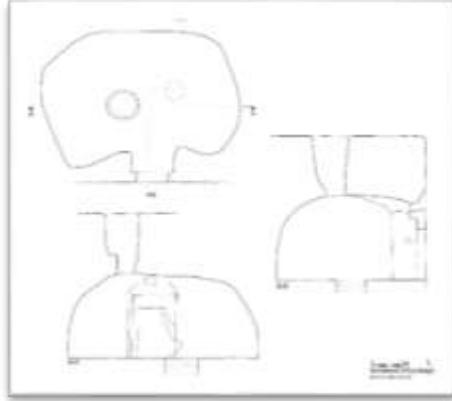
Çizimler

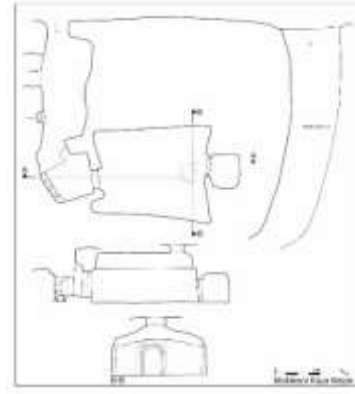
Çizim 1. Mollakent Nekropolü
Kaya Mezarı 1 plan ve kesiti.

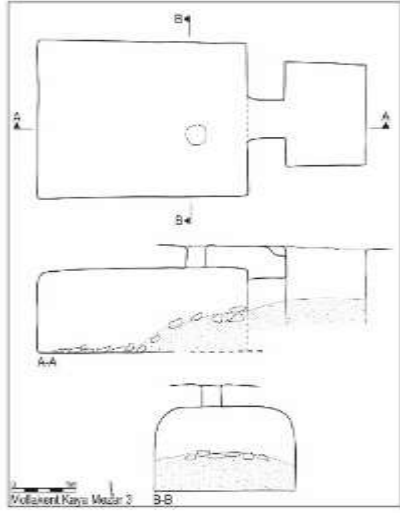
Çizim 2. Mollakent Nekropolü
Kaya Mezarı 5 plan ve kesiti

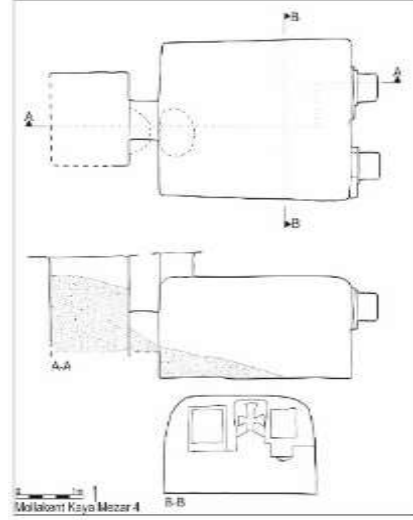
Çizim 3. Mollakent Köprübaşı,
Kaya Mezarı 9 plan ve kesiti.

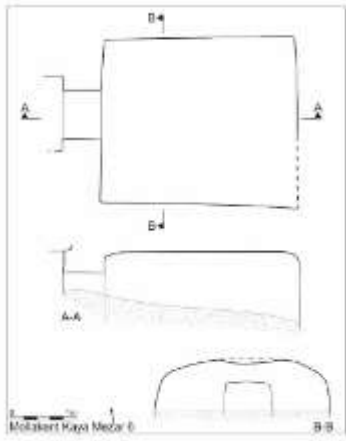
Çizim 4. Mollakent Kaya Mezarı 2
plan ve kesiti.

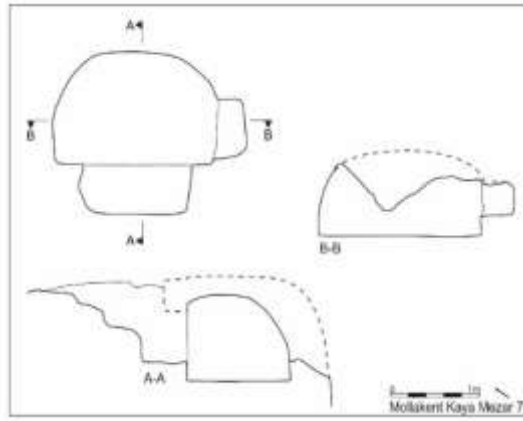
Çizim 5. Mollakent Nekropolü
Kaya Mezarı 3 plan ve kesiti

Çizim 6. Mollakent Nekropolü
Kaya Mezarı 4 plan ve kesiti

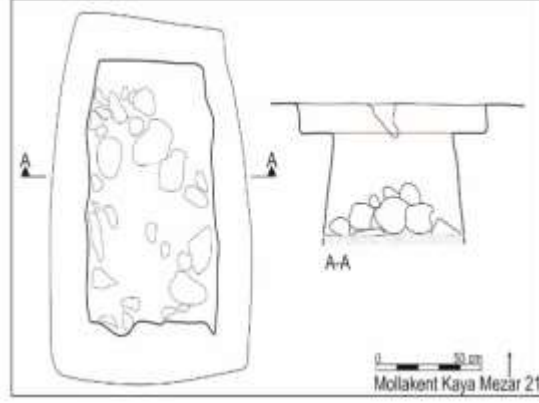
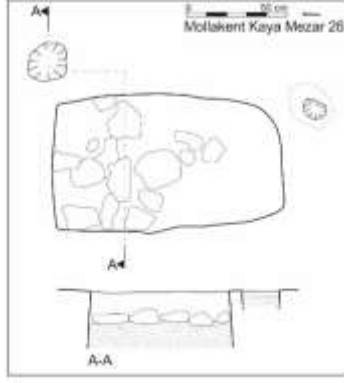

Çizim 7. Mollakent Nekropolü
Kaya Mezarı 6, plan ve kesiti

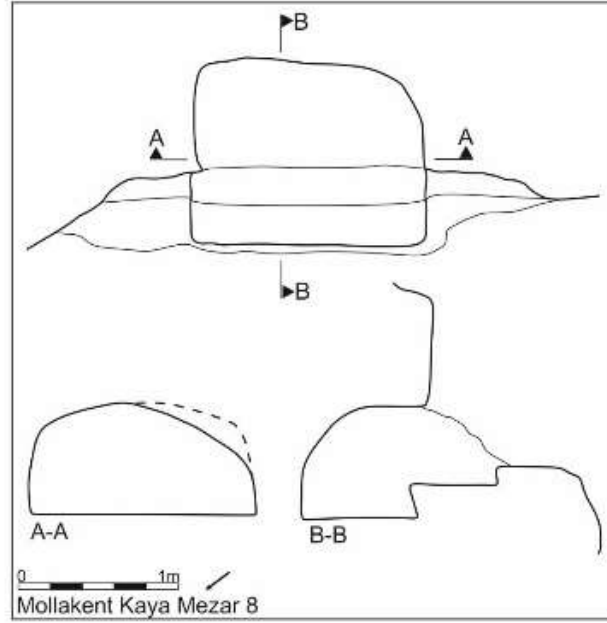
Çizim 8. Mollakent Arcosoliumlu
Kaya Mezar 7, plan ve kesiti

Çizim 9. Mollakent Arcosoliumlu
Kaya Mezar 8, plan ve kesiti

Çizim 10. Mollakent Khamasorion
Kaya Mezarı 21, plan ve kesiti.

Çizim 11. Mollakent Khamasorion
Kaya Mezarı 26, plan ve kesiti.

Resimler

Resim 1. Mollakent (Gele Nado) Hüyük, Doğudan görünüm.

Resim 2. Mollakent (Gele Nado) Hüyük ve Nekropolü.

Resim 3. Mollakent Nekropolü, Doğudan görünüm.

Resim 4. Mollakent Nekropolü,
Güney kesiminin görünümü.

Resim 5. Mollakent Nekropolü,
Kuzey kesiminin görünümü

Resim 6. Mollakent Nekropolü
Güney kanaldan görünüm.

Resim 7. Mollakent Nekropolü
Kuzey kanaldan görünüm.

Resim 8. Mollakent Kaya Mezarı 1,
Kuzeydoğudan görünüm.

Resim 9. Mollakent Kaya Mezarı 1,
İçten görünüm.

Resim 10. Mollakent Kaya Mezarı 5.

Resim 11. Mollakent Kaya Mezarı 5,
Mezar odasının içten görünümü.

Resim 12. Mollakent Köprübaşı,
Kaya Mezarı), Güneyden görünüm.

Resim 13. Mollakent Köprübaşı,
Kaya Mezarı 9, İçten görünüm.

Resim 14. Mollakent Kaya Mezarı 2

Resim 15. Mollakent Kaya Mezarı 2,
İçten görünüm.

Resim 16. Mollakent Kaya Mezarı 3.

Resim 17. Mollakent Kaya Mezarı 4.

Resim 18. Mollakent Kaya Mezarı 4,
İçten görünüm

Resim 19. Mollakent Kaya Mezarı 6.

Resim 20. Mollakent Kaya Mezarı 6, Mezar odasının görünümü.

Resim 21. Mollakent Arcosoliumlu Kaya Mezar 7.

Resim 22. Mollakent Arcosoliumlu Kaya Mezar 8.

Resim 23. Mollakent Khamasorion Mezarlar

Resim 24. Mollakent Khamasorion Kaya Mezarı 21.

Resim 25. Mollakent Khamasorion Kaya Mezarı 26.